

“Al ons geld kwijt door failliet van Boerenbond”

Limburgers over de crisis na de beurscrash van 1929

HASSELT - “De huidige financiële crisis is de ergste sinds die van de jaren dertig van vorige eeuw”, liet gouverneur Guy Quaden van de Nationale Bank zich deze week ontvallen. Maar hoe ernstig was die malaise eigenlijk na de beurscrash van 1929. Wij vroegen het aan enkele Limburgers die de crisis destijds zelf aan den lijve ondervonden en aan KUL-professor economische geschiedenis Erik Buyst. “Door het faillissement van de bank van de Boerenbond zijn we toen al onze spaarcenten kwijtgeraakt”, zegt de 82-jarige Elza Poncelet uit Wellen.

24 oktober 1929. Op die Zware Donderdag kreeg de beurs in New York fatale klappen. De aandelenkoersen daalden extreem en in de paniek daarop probeerden beleggers massaal hun aandelen te verkopen. De beurs verkeerde in zware crisis, beleggers hadden veel te veel risico's genomen. Gevolg: de hele wereld-economie stuitte in elkaar, banken geraakten internationaal in malaise.

“De beurscrash van 1929 had al heel snel gevolgen voor de Belgische economie”, zegt Erik Buyst, professor economische geschiedenis aan de KU Leuven. “In 1930 regende het in ons land faillissementen. Om een idee te geven: in één jaar tijd is de productie van de metaal- en nijverheidssector respectievelijk met zo'n 25 en 19 procent teruggelopen. Eind 1930 was 30 procent van de ruim 1,8 miljoen arbeidskrachten werkloos.”

“De kapelaan wist destijds dat het slecht ging met de banken. Hij had de mensen toen veel sneller moeten inlichten”

Elise Froidmont (83)

enkele jaren later ook nog eens al ons spaargeld toen onze bank failliet ging.”

“Het verschil met de huidige crisis is dat de banken niet meteen ten onder zijn gegaan na de beurscrash van 1929”, zegt professor Buyst. “Het heeft nog tot 1934 geduurd vooraleer de banken in ons land compleet in elkaar zakten.”

“Mijn ouders waren destijds jaangeloten bij de bank van de Boerenbond en door het failliet van die bank waren wij van de ene dag op de andere al onze spaarcenten kwijt”, zegt de Wellense Elza Poncelet (82). “Al hadden wij wel het geluk dat we een boerenfamilie waren. In tegenstelling tot Hilde en haar familie konden wij ons boeren zelf in onze noden voorzien.”

“Mijn oma is destijds ook al haar geld kwijtgeraakt door de val van de bank van de Boerenbond”, zegt Elise Froidmont (86) uit Riemst. “En weet je wat het ergste was?”

De kapelaan van de gemeente wist toen dat het slecht ging met de bank van de Boerenbond. Die had dat eerder tegen de mensen moeten zeggen.”

Faillissement

“In de jaren dertig waren er in België drie grote banken: de bank van de Société Générale, een ver-

voorloper van Fortis zeg maar; de Bank van Brussel, de latere BBL die nu ING heet; en de derde grote speler was de Algemene Bank Vereniging die samenwerkte met de Middenkredietkas. Die laatste werd in de volksmond de bank van de Boerenbond genoemd. De bank van de Société Générale en de Bank van Brussel zijn in het begin van de jaren dertig in zeer zware moeilijkheden geraakt, maar ze zijn er toch nog bovenop kunnen komen. De bank van de Boerenbond zat in een te diepe crisis en is uiteindelijk over de kop gegaan. Ze had zodanig slecht belegd dat ze de beurscrash niet heeft overleefd. Haar aandelen waren helemaal gekeloiderd en verschillende van haar tegenstanders die in het buitenland stonden konden niet meer geïmporteerd worden. Het is vooral door slecht management dat die bank destijds op de fles is gegaan. En de spaarders waren daar dus de dupe van.”

Of de man in de straat destijds ook veel geld verloor door slechte beleggingen? “De man in de straat was in de jaren dertig alles behalve bemiddeld”, zegt Buyst. “Van beleggen kwam er niet veel in huis. Hij had zijn geld nodig om zijn dagelijkse uitgaven te financieren. Alleen in de burgerij werd er belegd.”

“Wij hadden thuis destijds wel waardepapieren”, zegt Hilde Daglinckx. “Dat was zo'n gekleurde papier dat je kon inwisselen tegen geld. Maar door de crisis waren die papieren ook niks meer waard.”

“Die waardpapieren waren eigenlijk een soort primitieve kasbonnen”, zegt Buyst. “Het probleem was dat die waardepapieren alleen gewaar-

borgd waren door de bank, dus als de bank failliet ging, waren die papieren meteen waardeloos. Daarbij gebruikte de banken het geld van die waardepapieren voor allerlei risicovolle beleggingen. De gelijkenissen met de huidige crisis zijn tekendend hé.”

Vlnr. Hilde Daglinckx (84), Elise Froidmont (86), Elza Poncelet (82), Gerard Cremers (78) en George Nulens (77, met links van hem zijn vriendin). Foto's: Soren DILLEN

Vertrouwen

De crisis van de jaren dertig zou nog jaren blijven aansporen. “Het dopperende aan die crisis is dat men er eigenlijk nooit echt is uitgeraakt voor de Tweede Wereldoorlog”, zegt Buyst. “Het vertrouwen in de economie en de banken is na de beurscrash nooit meer teruggekeerd. De mensen durven hun geld niet meer naar de banken te brengen, waardoor die niet genoeg kapitaal hadden om mee te werken.”

“Ook mijn ouders hadden al hun geld verloren door het failliet van

de bank van de Boerenbond. Ze zijn helemaal van nu moeten begaan”, zegt Hasseltse Gerard Cremers (78). “Na het faillissement waren zij het vertrouwen in de bank natuurlijk helemaal kwijt. Vanaf dan werd het geld thuis gewoon in sokken gestoken. Je zelt dat bij deze crisis ook hé. Mensen gaan hun geld weer meer in kluisjes steken. Ze hebben geen vertrouwen meer in de banken.”

“Ik kan mij nog herinneren dat bij ons het geld in de woonkamer onder een lemen tegel lag”, zegt George Nulens (77) uit Kortegem.

Over hoe het nu opnieuw tot een bank- en kredietcrisis is gekomen heeft het gezelschap zo zijn theorieën. “Er zijn slimme mannen die tevoordrisis hebben genomen en toen het hen iets te warm onder hun voeten voelde, hebben ze er van tussen geknepen”, stelt Elise.

“Ze hebben de mensen gewoon altijd dom gehouden”, meent George. “Wat weten wij nu over hoe banken werken. Dat wisten we vroeger niet en dat weten we nu nog altijd niet. Ze doen met ons geld wat ze willen”.

“Het vertrouwen in de banksector is inderdaad een beetje zoek”, zegt professor Buyst. “Maar niet alleen dat. Ik denk ook dat consumenten nu langer gaan nadenken bij de aankoop van dure consumptiegoederen en dat ondernemingen niet zo snel meer gaan investeren. Het is dus nog afwachten wat de gevolgen gaan zijn van de crisis voor de reële economie. Al denk ik wel dat we sowieso door een recessie moeten voor dat alles terug op zijn potjes terecht komt.”

Koen SNOEKX

Beurscrash 1929 versus 2008

HASSELT - De beurscrashes van 1929 en 2008 vertonen veel gelijkenissen maar er zijn ook verschillen. KUL-professor economische geschiedenis Erik Buyst licht toe:

Gelijkenissen

* **Te veel leningen:** In de aanloop naar de crisis van 1929 en 2008 vierde het consumentenkrediet telkens hoogtij. In de jaren '20 werd iedereen prooven van de welvaart (auto, radio, koelkast) en werd het inkomen verhoogd door middel van leningen. Ook nu zijn er in de VS veel risicovolle leningen afgesloten, met mensen die die nooit zouden kunnen terugbetalen.

* **Te groot vertrouwen in de beurs:** Omdat de beurskoersen maar bleven stijgen, begonnen allerlei mensen, ook zij die het zich niet konden permitteren, met het weinige spaargeld dat ze hadden op de beurs te speculeren. Terwijl je in principe op de beurs enkel mag spelen met geld dat je eigenlijk kan missen.

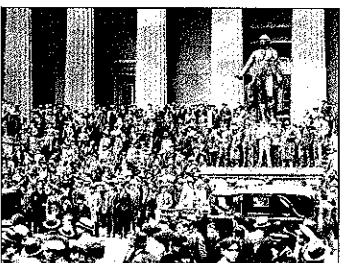
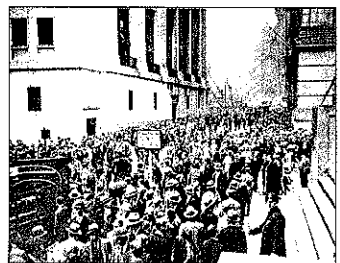
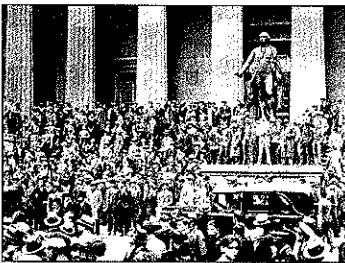
* **Klokkenhuiders:** In de periodes voor de beurscrashes waren er telkens klokkenhuiders die jaren op voorhand al hadden voorspeld dat de beurs in elkaar zou zakken. Jaren voor de crash van 1929 heeft Charlie Chaplin, een verwoerd belegger, zelfs aangekondigd dat de beurs in de problemen zou geraken. Hij is er toen op tijd uitgestapt en heeft grote winsten gemaakt. In 2001 luidde Andrew Crockett, de directeur van de Bank voor Internationale Betalingen (BIS) ook al aan de alarmbel dat een crisis op til was.

Verschillen

* **Meer overheidsopbrengst:** Zowel in België als in het buitenland is het overheidsopbrengst nu veel slagkrachtiger dan in de jaren '30. Kijk maar naar de nationalisering van Fortis en de manier waarop Dexia uit de nood is geholpen. Ook in de VS is de overheid tussenengekomen.

In de jaren twintig en dertig was de beurs overtuigd dat de markt altijd zichzelf zou corrigeren, dat dit dus niet zo was. Nu is de overheid in de VS wel tussenengekomen met het plan-Paulson dat 700 miljard vrijmaakt om de rotonde op te kuisen. Wat overtuigen nu ook meer doen dat vroeger is allerlei spaarwaarborgen uitgeven. Vroeger was de overheid gieriger op dat vlak.

* **Meer internationale samenwerking:** Tijdens de crisis van de jaren '30 was er nauwelijks internationale samenwerking. Elk land stond er alleen voor en moest zijn problemen maar zelf zien op te lossen. Nu zien we dat Luxemburg, België en Nederland, weliswaar met wat geïmproviseerde samenwerking, om Fortis te redden. Met Frankrijk en Luxemburg wordt samenwerkingsverbanden om Dexia te redden. En dat over de grenzen heen de retestoet wordt verlaagd, hebben we in de jaren '30 ook niet gezien. Koen

“De Boerenbond is de enige bank die na de crash van 1929 failliet is gegaan. Onder meer door heel slecht bestuur”

Professor Erik Buyst

“Ze hebben de mensen altijd dom gehouden. Wat weten wij nu over hoe banken werken. Ze doen met ons geld wat ze willen”

George Nulens (77)